

Utlåtande Rotel I, Rotel II, Rotel IX (Dnr KS 2021/1697)

Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat, förslag till utvidgning och viss revidering gällande föreskrifter, skötselplan med mera

Hemställan från exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat utvidgas till att omfatta de områden som framgår av bilaga 2 till utlåtandet.
2. Beslutet om Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat revideras enligt bilaga 3 till utlåtandet.
3. Skötselplanen i bilaga 4 till utlåtandet fastställs som skötselplan för naturreservatet.
4. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska beakta vad som framgår av stadsledningskontorets utlåtande.

Föredragande borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

I budgeten för 2020 gav kommunfullmäktige exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda en utvidgning av naturreservatet Årstaskogen – Årsta holmar, för att även innefatta de områden som ingick i ett förslag till naturreservat som var ute på samråd 2014. I uppdraget skulle det beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur fortsättningsvis kan genomföras.

Ett förslag till utvidgning av reservatet skickades på samråd till länsstyrelsen, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, kulturnämnden och idrottsnämnden den 7 juni 2021.

Nämnderna föreslår att gränserna för reservatet läggs i enlighet med den gräns som samråtts om 2021, dvs. förslaget från 2014 och de utvidgningar jämfört med förslaget från 2014 som gjordes 2018. Nämnderna anser att den avgränsning som gjorts vid Dianelunds båtklubb, Skanskvarns koloniområde, Årsta gård och på Årsta holmar är en lämplig avvägning mellan Årstaskogens natur-, kultur- och rekreationsvärden och eventuellt framtida behov av förändrad markanvändning.

Utvidgningen innebär att fyra områden med höga naturvärden och av strategisk vikt, för att bibehålla Årstaskogens funktion som kärnområde, tas med i reservatet. Områdena är också uppskattade rekreationsområden.

Nämnderna bedömer att bostadsbyggnadsmålen kan nås och att den planerade viktiga infrastrukturen, som avloppstunneln till Henriksdals reningsverk, kan byggas ut även om gränsen ändras. Bostadsmålen nås genom de möjligheter till bostadsbyggande som finns vid Årstaberg, på Årstafältet och i Söderstaden. Dessutom finns möjligheter till kompletteringar av bebyggelsen inne i Årsta. Med den föreslagna gränsen bedömer kontoren att staden kan fortsätta att utvecklas i takt med att befolkningen ökar, på ett sådant sätt att bebyggda och gröna miljöer samspelar för en långsiktigt hållbar stad.

Beredning

Ärendet har initierats av exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att utvidgningen av naturreservatet innebär att fyra områden med höga naturvärden som är av strategisk vikt skyddas samt att stadens övergripande mål för bostadsbyggandet kan uppfyllas i angränsande stadsdelar.

Våra synpunkter

Stadens höga takt i bostadsbyggandet medför ökat behov av stadsnära naturområden som både kan ge stockholmarna möjlighet till rekreation och stärka den biologiska mångfalden. Stadens grönområden och natur är en del av det som gör Stockholm till en trivsamt, attraktiv och hållbar stad. Nybyggnation ska kunna samspela med Stockholms grönområden på ett hållbart sätt, och när Stockholm växer ska vi sträva efter att värna våra uppskattade och viktiga na-

turområden. Därför utvidgar vi nu Årstaskogen – Årsta Holmars naturreservat. Utvidgningen av naturreservatet innebär att fyra områden med höga naturvärden som är av strategisk vikt för att bibehålla Årstaskogens funktion som kärnområde inkluderas i reservatet. Angelägna infrastrukturprojekt som avloppstunneln till Henriksdals reningsverk och möjligheter till bostadsbyggande i angränsande stadsdelar är fortsatt möjliga. Årstaskogen är en av flera viktiga pusselbitar för att säkra stadens ekologiska samband och det är viktigt att även i framtida stadsutvecklingsprojekt ta hänsyn till naturvärden och ekologiska spridningssamband. Sammantaget bidrar förslaget om utvidgning av naturreservatet till en attraktiv boendemiljö med höga natur- och kulturvärden för de som bor i närområdet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Förslag till ny gräns för Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat
3. Förslag till reviderat beslut
4. Förslag till reviderad skötselplan

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

Det har varit viktigt för Socialdemokraterna att Årstaskogen blir ett naturreservat för att skydda och utveckla parken till ett stadsnära naturområde för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden. Inte minst har det varit viktigt att öka tillgängligheten och göra att fler stockholmare får njuta av denna vackra miljö.

Den utformning av parken som beslutades år 2017 innebar en utökning av reservatet jämfört med tidigare förslag och möjliggjorde samtidigt en byggnation av ca 600 bostäder i närområdet. En stor majoritet i kommunfullmäktige stod bakom beslutet trots att både Moderaterna och Kristdemokraterna i praktiken ville exploatera hela parken, de förstnämnda med hela 5 000 bostäder i de mest värdefulla delarna av parken. Så sent som februari 2016 sa Anna König Jerlmyr (M) i DN: ”Vi återtar vårt förslag om att göra Årstaskogen till naturreservat” och att Moderaterna räknar med att det går att bygga 5 000 bostäder i Årstaskogen (*Moderaterna vill bygga bostäder i Årstaskogen*, Dagens Nyheter 2016-02-24). Detta lyckades den rödgrönrosa majoriteten glädjande nog stoppa.

Sedan dess har 600 möjliga bostäder i anslutning till det beslutade reservatet förhandlats bort, direkt efter valet år 2018, tillsammans med andra stora bostadsprojekt.

Bland annat i Spångadalen där 800 bostäder togs bort liksom ett stort antal bostäder med hyresrätt i anslutning till småhusområden.

Även stadsparken på Årstafältet är hotad i ovan nämnda överenskommelse genom att behålla en ca 3 hektar stor golfanläggning i parken, med 800 meter långa och upp till 30 meter höga staket, vilket hotar parkens tillgänglighet och blir en förfärlig barriär i parken. Ytan för den utlovade golfanläggningen motsvarar hela 20 procent av den kvarvarande parkytan som är på totalt 15 hektar. (Övriga 15 hektar b kolonilotter, skog, byggnader, med mera.)

Det är uppseendeväckande att just dessa ”löften” drevs igenom av en mycket liten minoritet i kommunfullmäktige efter valet. Det gagnar varken Stockholms anseende eller förmåga att ta långsiktigt ansvar för högt bostadsbyggande och för en ansvarsfull parkutveckling. Det har länge funnits en praxis att efter genomförda val inte riva upp detaljplaner och liknande beslut som tydliga majoriteter godkänt i kommunfullmäktige. Denna praxis bröts efter valet år 2018 vilket vi beklagar.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vänsterpartiet välkomnar att Årstaskogens naturreservat utvidgas. I den tidigare uppgörelsen drev vi på för att få till stånd ett naturreservat som skulle omfatta hela Årstaskogen. Den processen innebar kompromisser för att säkerställa att ett naturreservat alls skulle komma till stånd, men vi vidhåller vår uppfattning att reservatet borde omfatta hela skogen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat utvidgas till att omfatta de områden som framgår av bilaga 2 till utlåtandet.
2. Beslutet om Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat revideras enligt bilaga 3 till utlåtandet.
3. Skötselplanen i bilaga 4 till utlåtandet fastställs som skötselplan för naturreservatet.
4. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskydds-nämnden ska beakta vad som framgår av stadsledningskontorets utlåtande.

Stockholm den 27 april 2022

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Joakim Larsson och Katarina Luhr

Hans Altsjö

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat inrättades av kommunfullmäktige 2018. Processen att bilda reservatet inleddes dock 2014 med samråd med bland annat allmänheten och föreningar om ett förslag till naturreservatsbeslut. Under 2017 genomfördes en enkät om Årstaskogen som skickades ut till 17 390 hushåll i närheten av skogen. Till inrättandebeslutet 2018 ändrades reservatets gräns i förslaget så att ytor tillkom och andra ytor undantogs jämfört med förslaget från 2014.

I budgeten för 2019 gav kommunfullmäktige exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att utreda en utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen. I uppdraget skulle beaktas att bostadsbyggnads mål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras.

I budgeten för 2020 och budgeten för 2021 gav kommunfullmäktige samma nämnder i uppdrag att fortsätta utredningarna för att utvidga naturreservatet i Årstaskogen för att även innefatta gränserna från 2014 års samrådsförslag. Även i detta uppdrag skulle det beaktas att bostadsbyggnads mål och planerad viktig infrastruktur fortsatt kan genomföras.

I april respektive maj 2021 beslutade exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden att uppdra åt exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen att skicka förslag till utvidgning av Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat på samråd till länsstyrelsen samt berörda nämnder och sakägare.

Berörda nämnder föreslår att gränserna för reservatet läggs i enlighet med den gräns som samråtts om 2021, det vill säga i enlighet med förslaget från 2014 och de utvidgningar som gjordes 2018. De avgränsningar som gjorts vid Dianelunds båtklubb, Skanskvarns koloniområde, Årsta gård och på Årsta holmar anses vara en lämplig avvägning mellan Årstaskogens natur-, kultur- och rekreationsvärden och eventuellt framtida behov av förändrad markanvändning.

Nämnderna bedömer att bostadsbyggnads målen kan nås och att den planerade viktiga infrastrukturen, som avloppstunneln till Henriksdals reningsverk, kan byggas ut även om gränsen ändras enligt detta. Bostads målen nås genom de möjligheter till bostadsbyggande som finns vid Årstaberget, på Årstafältet och i Söderstaden. Dessutom finns möjligheter till kompletteringar av bebyggelsen i Årsta.

Förutom gränsändringen innehåller förslaget en ändring i beslutsdokumentet under rubriken Naturvårdsförvaltning och tillsyn enligt bilaga 3. Ändringen innebär att Stockholms stad anges som reservatsförvaltare enligt förordningen om områdesskydd. Ansvarsfördelningen inom staden utgår sedan från nämndernas reglementen och andra överenskommelser om förvaltningsansvar. Den nuvarande formuleringen anger att stadsdelsnämnderna har allt förvaltningsansvar inom reservatet.

Några redaktionella ändringar i reservatsbeslutet, till exempel beslutets för- enlighet med mål, planer, program, med mera föreslås ändras. Ett förtydli- gande har gjorts av de naturvårdande åtgärder som staden enligt skötselplanen och B-föreskrifterna har rätt att göra i reservatet, i enlighet med länsstyrelsens samrådssynpunkter. En hänvisning till det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och till styrdokumentet Grönare Stockholm har lagts in, och hänvisningen till översiktsplanen och miljöprogrammet har uppdaterats till de senaste versionerna..

Det reviderade förslaget innebär också att skötselplanen kompletteras med de tillkommande områdena samt uppdateras med nya uppgifter som har till- kommit sedan 2018, till exempel avseende plats för ny hundrastgård, invente- ringar av vattenmiljöer, förtydligande angående cykling samt tillträdesförbudet på del av Årsta holmar under del av året.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2021 följande.

1. Exploateringsnämnden godkänner för sin del samrådsredogörelsen.
2. Exploateringsnämnden föreslår en för egen del kommunfullmäktige att besluta att utvidga Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat till att omfatta det område som framgår av bilaga 1 till exploateringskon- torets, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande.
3. Exploateringsnämnden föreslår för egen del kommunfullmäktige att besluta att revidera beslutet om Årstaskogen - Årsta holmar naturre- servat enligt bilaga 2 till exploateringskontorets, stadsbyggnadskon- toret och miljöförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande samt att kommunfullmäktige fastställer skötselplanen i bilaga 3 till exploate- ringskontorets, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningens ge- mensamma tjänsteutlåtande som skötselplan för naturreservatet.
4. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Anders Edin (SD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Emilia Bjuggren m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jonathan Metzger (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Torsten Lindström (KD), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets, miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 23 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat inrättades av kommun-fullmäktige 2018. Processen att bilda reservatet inleddes 2014 med samråd med bland annat allmänheten och föreningar om ett förslag till naturreservatsbeslut. 2017 genomfördes en enkät om Årstaskogen som skickades ut till 17 390 hushåll i närheten av skogen. Till inrättandebeslutet 2018 ändrades reservatets gräns i förslaget så att ytor tillkom och andra ytor undantogs jämfört med förslaget från 2014.

I budgeten för 2019 gav kommunfullmäktige exploaterings-nämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskydds-nämnden i uppdrag att utreda en utvidgning av naturreservatet i Årstaskogen. I uppdraget skulle beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras.

I budgeten för 2020 och budgeten för 2021 gav kommunfullmäktige samma nämnder i uppdrag att fortsätta utredningarna för att utvidga naturreservatet i Årstaskogen för att även innefatta 2014 års gräns. Även i detta uppdrag skulle beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras.

I april respektive maj 2021 beslutade exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden att uppdra åt exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och miljö-förvaltningen att skicka förslag till utvidgning av Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat på samråd till länsstyrelsen samt berörda nämnder och sakägare.

Samråd

Förslaget till utvidgning av reservatet skickades på samråd till länsstyrelsen, till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, kultur-nämnden och idrottsnämnden, som bedömts vara de nämnder vars verksamhetsområden berörs av förslaget, samt till Stockholm Vatten och Avfall som är sakägare inom förslaget till utvidgning. Samrådet pågick den 7 juni till den 10 september 2021.

Länsstyrelsen är positiv till utvidgningen men har vissa detalj-synpunkter på enskilda formuleringar i beslutsdokumentet. Bland annat menar de att B-föreskrifterna, om åtgärder som reservats-förvaltaren får utföra även inom till exempel arrendeom-

råden, inte ska hänvisa till åtgärder som framgår av skötselplanen. Istället ska samtliga slag av skötselåtgärder räknas upp, så konkret och precist som möjligt.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till utvidgningen av reservatet och förtydligandet av ansvarsfördelningen för förvaltningen av reservatet. Eftersom Årstaskogen kan förväntas få många nya besökare i framtiden anser nämnden att det är viktigt att Årstaskogen utvecklas som rekreationsområde och att naturreservatets målpunkter tillgänglighetsanpassas i möjligaste mån. Nämnden vill också poängtera att platser utanför reservatet utreds och beaktas för att tillskapa grönytor för rekreation på grund av det hårda exploateringsstrycket i Årsta, och att naturreservatet inte kan ersätta stadsparker, lekplatser och andra platser för rekreation som behövs i en tät stad. Nämnden framför att för att kunna bibehålla och utveckla de ekologiska och rekreationella värdena i Årstaskogen och Årsta holmar naturreservat behöver de faktiska kostnaderna för förvaltning av naturreservatet ligga i nivå med ersättningen.

Kulturförvaltningen är positiv till utvidgning av reservatet och tillstyrker därför ett beslut om utvidgning av Årstaskogen och Årsta holmar naturreservat enligt förslag men framför några synpunkter. Liksom i kulturförvaltningens remissvar för inrättande av reservatet anser förvaltningen att de delar som är utpekade som kulturhistoriskt värdefulla miljöer i sin helhet bör omfattas av reservatsområdet och att det är av betydelse att hela Skanskvarns koloniområde omfattas av det skydd som ett naturreservat innebär. Av samma skäl anser förvaltningen att det är olyckligt att gårdsmiljöerna vid Årsta och på Årsta holmar exkluderas från reservatsområdet. Dessa miljöer är centrala för reservatets sammantagna kulturlandskap. Därtill påpekar förvaltningen ett faktafel i beskrivningen av reservatets värden i förslaget till beslut.

Idrottsförvaltningen vidhåller sin uppfattning från samrådet inför inrättande av naturreservatet att det är önskvärt att hela markområdet för Dianelunds båtklubb omfattas av naturreservatet. På så vis skapas ett enhetligt regelverk kring verksamhetens utövning samt kringliggande mark.

Stockholm Vatten och Avfall har inget att erinra.

Kontorens förslag till nytt beslut om naturreservatet

Kontoren föreslår att gränserna för reservatet läggs i enlighet med den gräns som samråts om 2021, dvs. förslaget från 2014 och de utvidgningar jämfört med förslaget från 2014 som gjordes 2018. Kontoren anser att den avgränsning som gjorts vid Dianelunds båt-klubb, Skanskvarns koloniområde, Årsta gård och på Årsta holmar är en lämplig avvägning mellan Årstaskogens natur-, kultur- och rekreationsvärden och eventuellt framtida behov av förändrad mark-användning.

Utvidgningen innebär att fyra områden med höga naturvärden och av strategisk vikt för att bibehålla Årstaskogens ekologiska funktion som kärnområde inom stadens blågröna infrastruktur tas med i reservatet. Områdena är också uppskattade rekreationsområden.

Kontoren bedömer att bostadsbyggnadsmålen kan nås och att den planerade viktiga infrastrukturen, som avloppstunneln till Henriksdals reningsverk, kan byggas ut även om gränsen ändras enligt detta. Bostadsmålen nås genom de möjligheter till bostadsbyggande som finns vid Årstaberg, på Årstafältet och i Söderstaden. Dessutom finns möjligheter till kompletteringar av bebyggelsen inne i Årsta.

sådana studier får sedan ligga till grund för avvägningar mot framtida behov av nya bostäder och service i Årsta. Med den föreslagna gränsen bedömer kontoren att staden kan fortsätta att utvecklas i takt med att befolkningen ökar, på ett sådant sätt att bebyggda och gröna miljöer samspelar för en långsiktigt hållbar stad.

Förutom gränsändringen innehåller förslaget en ändring i besluts-dokumentet under rubriken Naturvårdsförvaltning och tillsyn. Ändringen innebär att Stockholms stad anges som reservats-förvaltare enligt förordningen om områdesskydd. Ansvars-fördel-ningen inom staden utgår sedan från nämndernas reglementen och andra överenskommelser om förvaltningsansvar. Den nuvarande formuleringen anger att stadsdelsnämnderna har allt förvaltnings-ansvar inom reservatet. Det har skapat förvirring då ansvaret för vissa förvaltningsfrågor hanteras av någon annan nämnd i övriga staden. Ett exempel är bortforsling av illegala båtar i vatten-områden, som exploateringskontoret ansvarar för i hela staden.

Dessutom föreslås några redaktionella ändringar i reservatsbeslutet, till exempel beslutets förenlighet med mål, planer, program, med mera. Ett förtydligande har gjorts av de naturvårdande åtgärder som staden enligt skötselplanen och B-föreskrifterna har rätt att göra i reservatet, i enlighet med länsstyrelsens samrådssynpunkter. En hänvisning till det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och till styr-dokumentet Grönare Stockholm har lagts in, och hänvisningen till översiktsplanen och miljöprogrammet har upp-daterats till de senaste.

Det nya beslutet innebär också att skötselplanen kompletteras med de tillkommande områdena samt uppdateras med nya uppgifter som har tillkommit sedan 2018, till exempel avseende plats för ny hundrastgård, inventeringar av vattenmiljöer, förtydligande angående cykling samt tillträdesförbudet på del av Årsta holmar under del av året.

Investeringar i samband med inrättandet

Exploateringsnämnden genomför de investeringar som behövs i samband med utvidgning av reservatet. Som bilaga till detta tjänsteutlåtande finns en ekonomisk kalkyl, som anger vilka kostnader som utvidgningen innebär för exploateringsnämnden och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2021 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner för egen del samrådsredogörelsen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden för egen del kommunfullmäktige att besluta att utvidga Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat till att omfatta det område som framgår av bilaga 1 till miljöförvaltningens, exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande.
3. Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att revidera beslutet om Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat enligt bilaga 2 till miljöförvaltningens, exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande samt att kommunfullmäktige fastställer skötselplanen i bilaga 3 till miljöförvaltningens, exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande som skötselplan för naturreservatet.

Särskilt uttalande gjordes av Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Gunnar Caperius (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Emilia Bjuggren m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Deniz Butros (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ulrika Hoff (SD), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets, miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 23 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Se redovisning av tjänsteutlåtandet under exploateringsnämnden.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 december 2021 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar för sin del att godkänna samrådsredogörelsen.
2. Stadsbyggnadsnämndens beslutar för sin del att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att utvidga Årstaskogen– Årsta holmar naturreservat till att omfattad et område om framgår av bilaga 1 till det gemensamma tjänsteutlåtandet.
3. Stadsbyggnadsnämnden beslutar för sin del att föreslår att kommunfullmäktige beslutar att revidera beslutet om Årstaskogen– Årsta holmar naturreservat enligt bilaga 2 till det gemensamma tjänsteutlåtandet samt att kommunfullmäktige fastställer skötselplanen i bilaga 4 till det gemensamma tjänsteutlåtandet som skötselplan för naturreservatet.

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L), Cecilia Obermüller (MP), Fredrik Lindstål (C) och Mikael Valier (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets, Miljöförvaltningens och Stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 23 november har i huvudsak följande lydelse

Se redovisning av tjänsteutlåtandet under exploateringsnämnden.

Beredning

Ärendet har initierats av exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskydds-nämnden och stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt Stockholm stads budget ska berörda nämnder arbeta för att inrätta ett naturreservat för Årstaskogen och Årsta holmar. I arbetet ska beaktas att bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur kan genomföras.

Stadsledningskontoret konstaterar att utvidgningen av naturreservatet innebär att fyra områden med höga naturvärden som är av strategisk vikt för att bibehålla Årstaskogens funktion som kärnområde tas med i reservatet. Stadsledningskontoret anser att det är en rimlig avvägning så länge stadens övergripande mål för bostadsbyggandet kan uppfyllas i angränsande stadsdelar. Ytterligare reservatsförändringar eller tillkommande reservatsbildningar bör i möjligaste mån föregås av noggranna studier för vilken påverkan reservat kan medföra för stadsutvecklingen som helhet och för bostadsbyggandet specifikt.

I nämndernas underlag konstateras att bostadsbyggnadsmålen kan nås genom de möjligheter till bostadsbyggande som finns vid Årstaberg, på Årstafältet och i Söderstaden. Dessutom finns möjligheter till kompletteringar av bebyggelsen i Årsta. Stadsledningskontoret konstaterar att utvidgningen av naturreservatet Årstaskogen därmed innebär en intensifierad planering för ytterligare bostäder inom dessa områden och konstaterar att framför allt att Årstafältet har potential för ytterligare bostadsutveckling. Nämnderna uppmanas att ta höjd för detta i den kommande planeringen.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Anders Edin (SD) enligt följande.

Anders Edin (SD) föreslår att nämnden avslår kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

På ett generellt plan är lämpligt att samplanera naturmark och mark för ny bebyggelse för att säkra utrymme för bostadsbyggande, infrastruktur och bostadsnära rekreation och naturupplevelser. I vissa fall kan det vara bättre att planlägga bostadsnära naturmark som parkmark än som naturreservat, eftersom detta kan öppna upp för en mer aktiv användning för rekreation. I planeringskretsar används ibland uttrycket: ”En kaj mot det gröna”. Detta innebär att ny exploatering med måttlig skala eller anläggningar för rekreation, odling etc, kan uppföras i gränsen mot naturmark. Det kan skapa en mer tillgänglig och offentlig gräns mot det gröna, med väl utformade entréer där den bebyggelsenära naturmarken detaljplaneras för rekreation, lokal odling, lekplatser, utegym och andra bostadsanknutna verksamheter. Det kan stärka den gröna strukturen och skapa trevliga bostadsmiljöer i samspel med naturen.

Att som i detta fall inrätta ett naturreservat i direkt anslutning till existerande bebyggelse kan ses som ett utslag av restriktionsplanering där bebyggelse respektive naturmark ses som motsatta intressen, som i viss mån står i konflikt med varandra. Vi förordar i denna typ av situationer ett bredare perspektiv där en väl fungerande helhet består av kombinationen natur och bebyggelse. Det skulle vara fullt möjligt att i detta område skapa en mer rik helhet, med både ny naturnära bebyggelse och kraftigt förstärkta natur- och rekreationsvärden. Området bör därför detaljplaneras med mer bostäder i en måttlig skala väl anpassad till befintliga bostäder, struktur, topografi och lokaliteter. Området skulle med denna inriktning kunna ge värdefulla tillskott till Stockholms högst satta bostadsmål, med en barnvänlig närmiljö och bevarade naturvärden. I ett flertal aktuella planer, redan beslutade och kommande, finns möjlighet att på ett bättre sätt än idag planera för en både måttligt tät och grön stad. Erfarenhetsmässigt är den gårds- och naturmark som är belägen allra närmast bostäder och annan bebyggelse den som också har högst användning för rekreation och lek, samtidigt som utformningen av denna har störst betydelse vad gäller utsikt, solinfall, mikroklimat och upplevelsen av stadsdelen.

Vi menar att behovet av att bygga mycket bostäder inte motiverar eller förutsätter en närmiljö med mycket hög exploatering, skuggiga och trånga bostadsgårdar eller mycket höga hus. Det går att bygga lika mycket med en måttligare skala med generösa parker och trevliga gröna innergårdar. Ett sådant byggande innebär ibland att mark som är tänkt att bevaras som skog eller öppna fält, eller som reservat, inkluderas i bostadsplaneringen. Istället för att kraftigt förtäta inne i dagens gröna bostadsområden, utan att tillföra nya kvaliteter och en trivsammare närmiljö, menar vi att det ibland kan vara bättre att utvidga ett bostadsområde på

obebyggd mark – och där skapa en grön och trivsamt stadsmiljö. Området kring Årsta och Årstaviken är ett område där det vore lämpligt att utreda en sådan möjlighet.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C) enligt följande.

När Stockholm växer ökar behovet av fler bostäder, arbetsplatser och verksamheter. Samtidigt är stadens grönområden och natur en del av det som gör Stockholm till en trivsamt, attraktiv och hållbar stad. Nybyggnation ska kunna samspela med Stockholms grönområden på ett hållbart sätt, och när Stockholm växer ska vi sträva efter att bevara våra uppskattade och viktiga naturområden. Därför ser den grönbå majoriteten med glädje på att staden nu kommer att utvidga Årstaskogen – Årsta Holmars naturreservat till att även innefatta de områden som ingick i ett förslag till naturreservat som var ute på samråd 2014.

Eventuella framtida markanspråk utanför naturreservatets nya gränser ska i sedvanlig ordning prövas i detaljplan och det är viktigt att ta i beaktande den gröna kopplingen mellan Årstaskogen och Hammarbyskogen, som ska stärkas och beaktas i Gullmarsplansprogrammet. Ekologiska samband, biologisk mångfald och stockholmarnas närhet till natur-, friluft- och grönområdena även utanför naturreservatets nya gränser behöver fortsatt beaktas i stadens övergripande stadsutvecklingsarbete.

Särskilt uttalande gjordes av Emilia Bjuggren m.fl. (S) enligt följande.

Det har varit mycket viktigt för socialdemokraterna att Årstaskogen blev ett naturreservat för att skydda och utveckla parken till ett stadsnära naturområde för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden. Inte minst har det varit viktigt att öka tillgängligheten och göra att fler stockholmare får njuta av denna mycket vackra miljö.

Den utformning av parken som beslutades år 2017 innebar en utökning av reservatet jämfört med tidigare förslag och möjliggjorde samtidigt en byggnation av ca 600 lägenheter i närområdet. En stor majoritet i kommunfullmäktige stod bakom beslutet trots att både Moderaterna och Kristdemokraterna i praktiken ville exploatera hela parken, de förstnämnda med hela 5000 bostäder i de värdefullaste delarna av parken. Så sent som februari 2016 sa Anna König Jerlmyr (M) i DN: ”Vi återtar vårt förslag om att göra Årstaskogen till Naturreservat” och ”Moderaterna räknar med 5000 bostäder i Årstaskogen”. Detta lyckades den rödgröna majoriteten glädjande nog stoppa.

Sedan dess har 600 möjliga bostäder i anslutning till det beslutade reservatet förhandlats bort, direkt efter valet år 2018, tillsammans med andra stora bostadsprojekt. Bland annat i Spångadalen där 800 bostäder togs bort liksom ett stort antal bostäder med hyresrätt i anslutning till småhusområden.

Även stadsparken på Årstafältet är hotat i ovan nämnda överenskommelse genom att behålla en ca 3 hektar stor golfanläggning i parken, med 800 meter och upp till 30 meter höga staket, vilket hotar parkens tillgänglighet och blir en förfärlig barriär i parken. Ytan för den utlovade golfanläggningen motsvarar hela 20 procent av den kvarva-

rande parkytan som är 15 hektar. (Övriga 15 hektar är kolonilotter, skog, byggnader, mm)

Det är uppseendeväckande att just dessa ”löften” efter valet, som varken gagnar Stockholms anseende och förmåga att ta långsiktigt ansvar för högt bostadsbyggande eller en ansvarsfull parkutveckling, drevs igenom av en mycket liten minoritet i kommunfullmäktige. Det har länge funnits en praxis att efter genomförda val inte riva upp detaljplaner och liknande beslut där tydliga majoriteter godkänt sådana planer i kommunfullmäktige. Denna praxis bröts efter valet år 2018 vilket vi beklagar.

Särskilt uttalande gjordes av Jonathan Metzger (V) enligt följande.

Vänsterpartiet välkomnar att Årstaskogens naturreservat utvidgas. I den tidigare uppgörelsen drev vi på för att få till stånd ett naturreservat som skulle omfatta hela Årstaskogen. Den processen innebar kompromisser för att säkerställa att ett naturreservat alls skulle komma till stånd, men vi vidhåller vår uppfattning att reservatet borde omfatta hela skogen.

Ersätтарыttrande gjordes av Torsten Lindström (KD) enligt följande.

Torsten Lindström (KD) instämmer i särskilt yttrande från ordföranden Johan Nilsson m.fl. (M), Peter Backlund (L), Hampus Rubaszkin (MP) och Susanne Wicklund (C).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Gunnar Caperius (C) enligt följande.

När Stockholm växer ökar behovet av fler bostäder, arbetsplatser och verksamheter. Samtidigt är stadens grönområden och natur en del av det som gör Stockholm till en trivsam, attraktiv och hållbar stad. Nybyggnation ska kunna samspela med Stockholms grönområden på ett hållbart sätt, och när Stockholm växer ska vi sträva efter att bevara våra uppskattade och viktiga naturområden. Därför ser den grönbå majoriteten med glädje på att staden nu kommer att utvidga Årstaskogen – Årsta Holmars naturreservat till att även innefatta de områden som ingick i ett förslag till naturreservat som var ute på samråd 2014.

Eventuella framtida markanspråk utanför naturreservatets nya gränser ska i sedvanlig ordning prövas i detaljplan och det är viktigt att staden tar i beaktning den gröna kopplingen mellan Årstaskogen och Hammarbyskogen, som ska stärkas och beaktas i Gullmarsplansprogrammet. Ekologiska samband, biologisk mångfald och stockholmarnas närhet till natur-, friluft- och grönområdena även utanför naturreservatets nya gränser behöver fortsätta beaktas i stadens övergripande stadsutvecklingsarbete framledes.

Särskilt uttalande gjordes av Emilia Bjuggren m.fl. (S) enligt följande.

Det har varit mycket viktigt för socialdemokraterna att Årstaskogen blev ett naturreservat för att skydda och utveckla parken till ett stadsnära naturområde för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden. Inte minst har det varit viktigt att öka tillgängligheten och göra att fler stockholmare får njuta av denna mycket vackra miljö.

Den utformning av parken som beslutades år 2017 innebar en utökning av reservatet jämfört med tidigare förslag och möjliggjorde samtidigt en byggnation av ca 600 lägenheter i närområdet. En stor majoritet i kommunfullmäktige stod bakom beslutet trots att både Moderaterna och Kristdemokraterna i praktiken ville exploatera hela parken, de förstnämnda med hela 5000 bostäder i de värdefullaste delarna av parken. Så sent som februari 2016 sa Anna König Jerlmyr (M) i DN: ”Vi återtar vårt förslag om att göra Årstaskogen till Naturreservat” och ” Moderaterna räknar med 5000 bostäder i Årstaskogen”. Detta lyckades den rödgröna majoriteten glädjande nog stoppa.

Sedan dess har 600 möjliga bostäder i anslutning till det beslutade reservatet förhandlats bort, direkt efter valet år 2018, tillsammans med andra stora bostadsprojekt. Bland annat i Spångadalen där 800 bostäder togs bort liksom ett stort antal bostäder med hyresrätt i anslutning till småhusområdena.

Även stadsparken på Årstafältet är hotat i ovan nämnda överenskommelse genom att behålla en ca 3 hektar stor golfanläggning i parken, med 800 meter och upp till 30

meter höga staket, vilket hotar parkens tillgänglighet och blir en förfärlig barriär i parken. Ytan för den utlovade golfanläggningen motsvarar hela 20 procent av den kvarvarande parkytan som är 15 hektar. (Övriga 15 hektar är kolonilotter, skog, byggnader, mm)

Det är uppseendeväckande att just dessa ”löften” efter valet, som varken gagnar Stockholms anseende och förmåga att ta långsiktigt ansvar för högt bostadsbyggande eller en ansvarsfull parkutveckling, drevs igenom av en mycket liten minoritet i kommunfullmäktige. Det har länge funnits en praxis att efter genomförda val inte riva upp detaljplaner och liknande beslut där tydliga majoriteter godkänt sådana planer i kommunfullmäktige. Denna praxis bröts efter valet år 2018 vilket vi beklagar.

Särskilt uttalande gjordes av Deniz Butros (V) enligt följande.

Vänsterpartiet välkomnar att Årstaskogens naturreservat utvidgas. I den tidigare uppgörelsen drev vi på för att få till stånd ett naturreservat som skulle omfatta hela Årstaskogen. Den processen innebar kompromisser för att säkerställa att ett naturreservat alls skulle komma till stånd, men vi vidhåller vår uppfattning att reservatet borde omfatta hela skogen.

Ersättaryttrande gjordes av Ulrika Hoff (KD) enligt följande.

Ulrika Hoff (KD) instämmer i särskilt uttalande från ordföranden Katarina Luhr m.fl., Torbjörn Erbe m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Gunnar Cape-rius (C).

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Peter Wallmark (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag samt att därutöver anför följande:

På ett generellt plan är lämpligt att samplanera naturmark och mark för ny bebyggelse för att säkra utrymme för bostadsbyggande, infrastruktur och bostadsnära rekreation och naturupplevelser. I vissa fall kan det vara bättre att planlägga bostadsnära naturmark som parkmark än som naturreservat, eftersom detta kan öppna upp för en mer aktiv användning för rekreation. I planeringskretsar används ibland uttrycket: ”En kaj mot det gröna”. Detta innebär att ny exploatering med måttlig skala eller anläggningar för rekreation, odling etc, kan uppföras i gränsen mot naturmark. Det kan skapa en mer tillgänglig och offentlig gräns mot det gröna, med väl utformade entréer där den bebyggelsenära naturmarken detaljplaneras för rekreation, lokal odling, lekplatser, utegym och andra bostadsanknutna verksamheter. Det kan stärka den gröna strukturen och skapa trevliga bostadsmiljöer i samspel med naturen.

Att som i detta fall inrätta ett naturreservat i direkt anslutning till existerande bebyggelse kan ses som ett utslag av restriktionsplanering där bebyggelse respektive naturmark ses som motsatta intressen, som i viss mån står i konflikt med varandra. Vi förordar i denna typ av situationer ett bredare perspektiv där en väl fungerande helhet består av kombinationen natur och bebyggelse. Det skulle vara fullt möjligt att i detta område skapa en mer rik helhet, med både ny naturnära bebyggelse och kraftigt förstärkta natur- och rekreationsvärden. Området bör därför detaljplaneras med mer bostäder i en måttlig skala väl anpassad till befintliga bostäder, struktur, topografi och lokalgeografi. Området skulle med denna inriktning kunna ge värdefulla tillskott till Stockholms högst satta bostadsmål, med en barnvänlig närmiljö och bevarade naturvärden.

I ett flertal aktuella planer, redan beslutade och kommande, finns möjlighet att på ett bättre sätt än idag planera för en både måttligt tät och grön stad. Erfarenhetsmässigt är den gårds- och naturmark som är belägen allra närmast bostäder och annan bebyggelse den som också har högst användning för rekreation och lek, samtidigt som utformningen av denna har störst betydelse vad gäller utsikt, solinfall, mikroklimat och upplevelsen av stadsdelen.

Vi menar att behovet av att bygga mycket bostäder inte motiverar eller förutsätter en närmiljö med mycket hög exploatering, skuggiga och trånga bostadsgårdar eller mycket höga hus. Det går att bygga lika mycket med en måttligare skala med generösa parker och trevliga gröna innergårdar. Ett sådant byggande innebär ibland att mark som är tänkt att bevaras som skog eller öppna fält, eller som reservat, inkluderas i bostadsplaneringen. Istället för att kraftigt förtäta inne i dagens gröna bostadsområden, utan att tillföra nya kvaliteter och en trivsammare närmiljö, menar vi att det ibland kan vara bättre att utvidga ett bostadsområde på obebyggd mark – och där skapa en grön

och trivsamt stadsmiljö. Området kring Årsta och Årstaviken är ett område där det vore lämpligt att utreda en sådan möjlighet.

Särskilt uttalande gjordes av Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L), Cecilia Obermüller (MP), Fredrik Lindstål (C) och Mikael Valier (KD) enligt följande.

När Stockholm växer ökar behovet av fler bostäder, arbetsplatser och verksamheter. Samtidigt är stadens grönområden och natur en del av det som gör Stockholm till en trivsamt, attraktiv och hållbar stad. Nybyggnation ska kunna samspela med Stockholms grönområden på ett hållbart sätt, och när Stockholm växer ska vi sträva efter att bevara våra uppskattade och viktiga naturområden. Därför ser den grönbå majoriteten med glädje på att staden nu kommer att utvidga Årstaskogen – Årsta Holmars naturreservat till att även innefatta de områden som ingick i ett förslag till naturreservat som var ute på samråd 2014.

Eventuella framtida markanspråk utanför naturreservatets nya gränser ska i sedvanlig ordning prövas i detaljplan. Ekologiska samband, biologisk mångfald och stockholmarnas närhet till natur-, friluft- och grönområdena även utanför naturreservatets nya gränser behöver fortsätta beaktas i stadens övergripande stadsutvecklingsarbete framledes.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

Det har varit mycket viktigt för oss att Årstaskogen blev ett naturreservat för att skydda och utveckla parken till ett stadsnära naturområde för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden. Inte minst har det varit viktigt att öka tillgängligheten och göra att fler stockholmare får njuta av denna mycket vackra miljö.

Den utformning av parken som beslutades år 2017 innebar en utökning av reservatet jämfört med tidigare förslag och möjliggjorde samtidigt en byggnation av cirka 600 lägenheter i närområdet. En stor majoritet i kommunfullmäktige stod bakom beslutet trots att både Moderaterna och Kristdemokraterna i praktiken ville exploatera hela parken, de förstnämnda med hela 5000 bostäder i de värdefullaste delarna av parken. Så sent som februari 2016 sa Anna König Jerlmyr (M) i DN: ”Vi återtär vårt förslag om att göra Årstaskogen till Naturreservat” och ” Moderaterna räknar med 5000 bostäder i Årstaskogen”. Detta lyckades den rödgrönrosa majoriteten glädjande nog stoppa.

Sedan dess har 600 möjliga bostäder i anslutning till det beslutade reservatet förhandlats bort, direkt efter valet år 2018, tillsammans med andra stora bostadsprojekt. Bland annat i Spångadalen där 800 bostäder togs bort liksom ett stort antal bostäder med hyresrätt i anslutning till småhusområden.

Även stadsparken på Årstafältet är hotat i ovan nämnda överenskommelse genom att behålla en cirka 3 hektar stor golfanläggning i parken, med 800 meter och upp till

30 meter höga staket, vilket hotar parkens tillgänglighet och blir en förfärlig barriär i parken. Ytan för den utlovade golfanläggningen motsvarar hela 20 procent av den kvarvarande parkytan som är 15 hektar. (Övriga 15 hektar är kolonilotter, skog, byggnader, mm)

Det är uppseendeväckande att just dessa ”löften” efter valet, som varken gagnar Stockholms anseende och förmåga att ta långsiktigt ansvar för högt bostadsbyggande eller en ansvarsfull parkutveckling, drevs igenom av en mycket liten minoritet i kommunfullmäktige. Det har länge funnits en praxis att efter genomförda val inte riva upp detaljplaner och liknande beslut där tydliga majoriteter godkänt sådana planer i kommunfullmäktige. Denna praxis bröts efter valet år 2018 vilket vi beklagar.